

Sažetak presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu A.K. i L. protiv Hrvatske

1. Prva podnositeljica A.K. rođena je 1987. Drugi podnositelj, L., biološki sin prve podnositeljice rođen je 10. prosinca 2008. Pred Europskim sudom podnositelj je zastupala Lovorka Kušan, odvjetnica iz Ivanić-Grada.

2. Zbog nepovoljnih životnih uvjeta (prva podnositeljica bila je nezaposlena, nije imala prihoda, pohađala je školski program za osobe s posebnim potrebama, živjela s majkom i duševno bolesnim bratom, u staroj i porušenoj kući bez grijanja) drugi podnositelj L. smješten je odlukom nadležnog Centra za socijalnu skrb u udomiteljsku obitelj, uz suglasnost njegove majke (prve podnositeljice).

3. Dana 10. svibnja 2010. godine Općinski sud u K. lišio je podnositeljicu njezinog roditeljskog prava u odnosu na njezinog sina L., na temelju da je podnositeljica imala blaže mentalno oštećenje i da nije mogla na odgovarajući način brinuti o L. Takav stav suda utemeljen je na mišljenju vještaka, liječnika psihijatra, koji je istaknuo da je A.K. intelektualno nerazvijena, tj. da ima blaži mentalni invaliditet, kao i da boluje od težeg oblika skolioze. Na temelju njezinog mentalnog i fizičkog stanja vještak je zaključio da A.K. nije sposobna brinuti o svojem sinu.

4. Dana 28. listopada 2010. zastupnik podnositeljice podnio je Općinskom sudu u K. prijedlog da joj se vrati roditeljsko pravo u odnosu na L., kako su se njezine socijalne prilike popravile i kako sam invaliditet nije prepreka da se podnositeljica brine o svojem sinu. Dana 10. prosinca 2010. godine podnositeljica je informirana da je njezin sin dan na posvajanje, a slijedom činjenice posvojenja djeteta Općinski sud u K. odbio je dana 28. siječnja 2011. njezin zahtjev za vraćanje roditeljske skrbi.

5. Podnositeljica je podnijela tužbu Europskom sudu u svoje ime i ime svojeg sina tvrdeći da im je povrijeđeno pravo na privatni život zato što ona nije mogla učinkovito sudjelovati u postupcima koji se tiču njezinih roditeljskih prava te da je njezin sin dan na posvajanje bez njenog znanja, pristanka ili sudjelovanja u postupku posvojenja.

6. Europski sud nije odlučivao o tome da li je posvojenje djeteta prve podnositeljice bilo kao takvo opravdano, već o tome da li su procedure koje su korištene bile u skladu sa zahtjevima čl. 8. Konvencije.

7. Europski sud je, među ostalime, utvrdio slijedeće:

„Iako Sud može prihvatiti da njezin pristanak, s obzirom da je bila lišena roditeljskih prava, nije bio nužan u postupku posvojenja, također smatra da u slučaju kada, kao što je to i s Hrvatskom, nacionalni sustav dopušta vraćanje roditeljskog prava, neophodno je da roditelj ima priliku iskoristiti to pravo prije nego što je dijete dano na posvajanje, ukoliko takva mogućnost ima kakvo značenje. U postojećem slučaju, time što nisu informirale prvu podnositeljicu o postupku posvojenja nacionalne vlasti lišile su je mogućnosti da traži vraćanje roditeljskih prava prije nego što su veze između biološkog roditelja i djeteta konačno prekinute djetetovim posvojenjem. Stoga je ona bila spriječena u korištenju njenog prava koje jamči Obiteljski zakon.

Sve navedeno, po mišljenju Suda, pokazuje da je prva podnositeljica nedovoljno bila uključena u proces donošenja odluke.

U tom kontekstu Sud smatra da niti u jednom stadiju procesa prekidanja veza među podnositelja nije bilo adekvatnih zaštitnih mehanizama. Stoga pronalazi da je počinjena povreda čl. 8. Konvencije i odbacuje prigovore Vlade u vezi iskorištavanja nacionalnih pravnih lijekova te pravila vezana uz podnošenje tužbe u roku od šest mjeseci.“

8. Europski sud dosudio je podnositeljici naknadu nematerijalne štete u iznosu od 12.500 EUR te 2.000 EUR za troškove postupka.